

Mihin tää* on menossa?

***kaikki, maailma, Suomi, kehitys,
yhteiskunta, ympäristöhallinto,
PIMA-sektori, mää, joku muu...**

Miksi **Jeppe** juo?

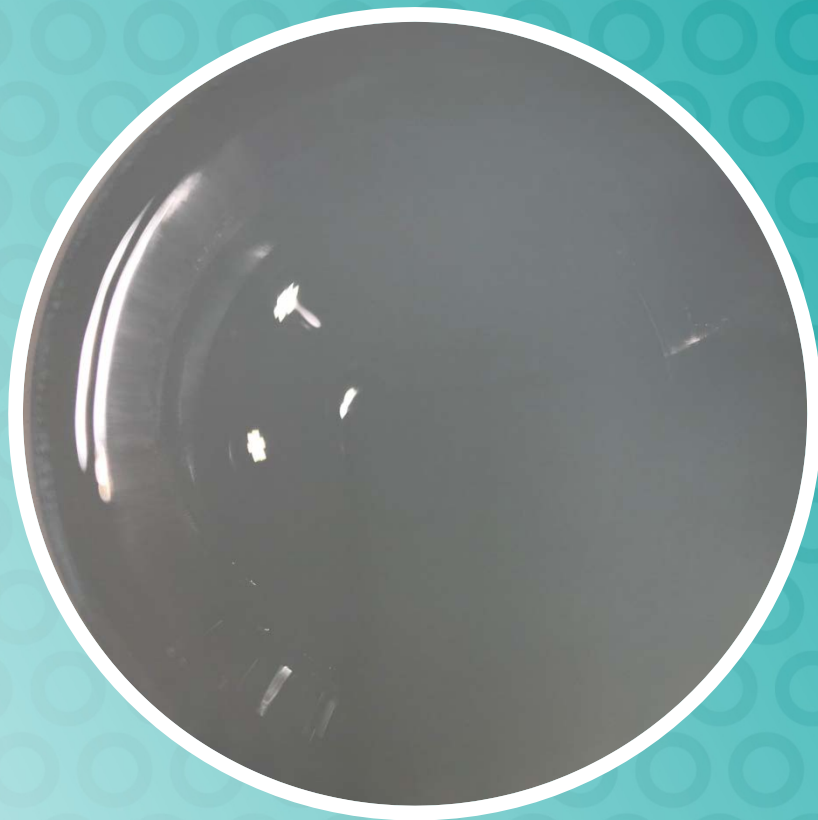
MUTKU-päivät
20.-22.3.2019, Turku

Jussi Reinikainen

jussi.reinikainen@ymparisto.fi

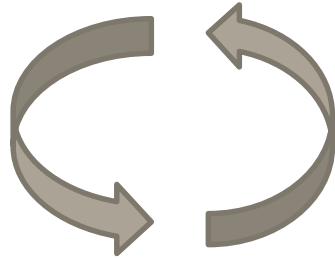

S Y K E

Lähtökohtia "tähän menoon" (= muutokseen)

- Yhteiskunnalliset tavoitteet -> esim. **kestävä kehitys, kiertotalous**
- Toimintakäytännöt -> hallinto, markkinat, päätöksentekoprosessit jne.
- Poliittiset ohjauskeinot -> lainsäädäntö, verotus, informaatio-ohjaus jne.

EU/Suomi
Toimintasektori (esim. PIMAt)
Yhteisöt (kunta, yritys, viranomainen)
Yksilöt

- Tietoperusta -> tutkimus, kokemukset, ymmärrys
- Resurssit -> raha, aika, työpanos, tekniikka
- Asenteet -> tahtotila, sitoutuminen, luottamus, rohkeus

→ **Missä "tää" on menossa?**

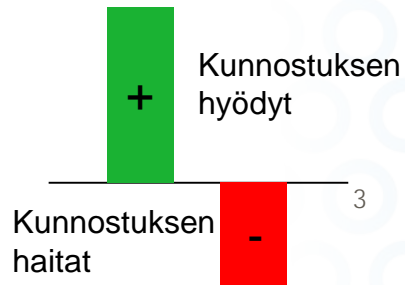
Ylätason tavoitteet

<https://www.sitra.fi>

<https://www.ykliitto.fi>

Toimintakäytännöt ja ohjauskeinot

- Paljon hyvää, mutta ylätason tavoitteet eivät aina heijastu alemmalle tasolle ja/tai käytäntöön
 - Tavoitteiden ja ohjauskeinojen ristiriidat toimintasektoreiden välillä ja/tai jopa sisällä
 - Toimintakäytäntöjen ja -menettelyjen puutteet
 - Yksilö- (ja jopa yhteisö)tason ymmärryksen puute sekä asenneongelmat
 - (Resurssien vähäisyys)
- **Ilman kokonaisnäkemyistä ja rakentavaa yhteistyötä ylätason tavoitteita ei voida saavuttaa**
- **Kuka katsoo ”isoa kuvaa” ja kenellä on valta/vastuu tehdä sille jotain?**

Esimerkki - kestävyys ja kiertotalous

- Kokonaishyötyjen maksimointi huomioiden ympäristö, yhteiskunta ja talous
 - Edellyttää kokonaisuuksien tarkastelua, arvottamista, yhteistyötä ja kompromisseja
 - Todellinen päätöksenteko usein yhteisö- tai yksilökohtaista ja erilaisten reunaehtojen rajoittamaa
- Esimerkiksi; jos jätte on resurssi, sitä tulisi sellaisena myös kohdella (vrt. jätelaki)
 - Etusijajärjestys -> Ohjaa resurssitehokkuuteen
 - Jätteen määritelmä ja siitä riippuvat jätelain säännökset -> Ohjaa loppusijoittamiseen

→ **Asiaa ei ole huomioitu riittävästi (sektorikohtaisessa) sääntelyssä ja muissa velvoittavissa ohjauskeinoissa (esim. verotus) tai menettelyissä (esim. hankinnat)**

→ **Tunne (asenne) jyrää usein tiedon (esim. ”jätemörkö”, haitta-aineiden riskit, pv-suojelu)**

Lainvalmistelu vaatii tajua yhteiskunnasta

Resurssien lisääminen ei ratkaise lainvalmistelun ongelmia. Valmistelu kaipaa enemmän yleissivistystä ja kokonaisnäkemystä.

- *”Työn tuotosten ja panosten suhde ei ole vakio lainvalmistelussakaan. **Samoilla resursseilla voidaan saada aikaan vähän tai paljon.**”*
- *”Parempi lainvalmistelu vaatii **parempaa ymmärrystä siitä, miten yhteiskunta toimii** ja miten lait vaikuttavat yhteiskuntaan.”*
- *”Julkishallinnossa vaarana on **kapea hallintokeskeinen katsanto**. Tulisi muistaa, että kaikkien virkamiesten **työn tarkoitus on tehdä yhteiskunnasta parempi**. Ratkaista ongelmia, muuttaa yhteiskuntaa.”*
- *”Lainvalmistelussa asiat alkavat mennä heti vikaan, kun unohdetaan, **minkä ongelman ratkaisemiseksi lakia ollaan tekemässä.**”*
- *”Tietoa lakien valmistelua varten on jo riittävästi, **ajattelua tarvitaan enemmän.**”*
- *”Tärkeintä on **kokonaisnäkemys asioista, ymmärrys siitä, mikä on tärkeää ja miksi.**”*
- *”Lisäksi lakien valmisteluun tarvitaan **parempaa kirjoitustaitoa...** Julkishallinnossa kuluu nyt paljon aikaa siihen, kun virkamiehet yrittävät ymmärtää, mitä toiset virkamiehet ovat kirjoittaneet. **Epäselvä kieli merkitsee epäselvää ajattelua.**”*

Esimerkki lainsäädäntötyöstä - MASA

- Tarkoitus
 - Alunperin: yhdenmukaistaa jäteluonteen arviointiperusteita ja edistää hyödyntämistä
 - Asetusluonnos: säättää jätteen hyödyntämisen ympäristönsuojeluvaatimuksista
- Mikä on maa-ainesjätettä ja mikä ei ole?
 - Jätelain tulkinta vaikeaa ja osin epäselvää, mistä syystä asetusta tarvitaan
 - Mutta asetusluonnoksessa asiaa ei selvennetä, vaan jopa vaikeutetaan...
- Pilaantumaton maa-ainesjäte
 - Vastaa koostumukseltaan luonnontilaista / puhdasta maa-ainesta, jonka käyttöä ei säädellä lainkaan
 - Ei saa silti käyttää rekisteröintiin perustuen pv-alueilla, etäisyys pohjaveteen väh. 1 m, pitää peittää, vaatimus massamäärille ja kerrospaksuuksille jne.
- Juridiset reunaehdot vs. tahtotila? Tieto vs. tunne? Resurssit, vastuut, yhteistyö...?

”Julkishallinnossa vaarana on kapea hallintokeskeinen katsanto.”

”Lainvalmistelussa asiat alkavat mennä heti vikaan, kun unohdetaan, minkä ongelman ratkaisemiseksi lakia ollaan tekemässä.”

Eli: mihin tää on oikein menossa ja millä eväillä?

- Jos toimintaa ei muuteta tavoitteiden mukaisiksi -> ei minnekään (tai jopa taaksepäin)
- Jos tavoitteet otetaan toiminnan lähtökohdaksi -> voidaan mennä eteenpäin
- Jotta eteenpäin myös mennään, tarvitaan perusteltua ja rohkeaa päätöksentekoa sekä avointa ja aitoa yhteistyötä (ml. julkinen ja yksityisen sektori)
 - Ohjauskeinot, prosessit, vastuut, tutkimus, resurssit, asenteet jne.
 - Siltojen ja luottamuksen rakentaminen muurien ja epäilyksen sijaan pelkäämättä ajoittaisia virheitä
- Koska muutos sisältää aina haasteita, hallinnon ja politiikkatoimien pitää olla selkeitä, johdonmukaisia ja ennustettavia
 - Kokonaisnäkömyksen parantaminen ja -hyötyjen maksimoiminen yhteistyöllä sektorirajat unohtaen

→ **Onnistuuko nykyisillä eväillä vai pitääkö hankkia jostain lisää...?**

KIITOS!